

Diskusija “Latviešu valodas caurviju prioritāte saliedētas sabiedrības sekmēšanai un Valsts valodas dienas tradīcijas stiprināšana”

2021.gada 25.novembrī

MsTeams platformā

kopsavilkums

Diskusijas ekspertu viedokļu apkopojums:

Inīta Vītola, Latviešu valodas aģentūras (LVA) Valodas attīstības nodaļas vadītāja, sniedza ieskatu valodas situācijas izpētē. Valodas situācija tiek pētīta jau kopš 1980.gadu beigām. Par valsts valodas statusa nostiprināšanos varam runāt jau kopš 1988.gada, kas arī veicināja 1998.gada Satversmes 4.panta grozījumus un 1999.gada Valsts valodas likuma pieņemšanu. Kopš 1999.gada Latvijā darbojās arī valsts integrācijas programma. 2021.gadā – pēc pamatskolas beigšanas skolēnam ir jābūt tādām latviešu valodas zināšanām, lai turpmākās mācības bez grūtībām varētu norisināties latviešu valodā. 2012.gadā valsts valodas jautājums aktualizējās arī kā valsts drošības jautājums. Valodu nevajadzētu izmantot kā argumentu strīdu risināšanai citos jautājumos (piemēram, vakcinācijas kontekstā - neizdarīju, jo nezinu valodu). Valoda – valsts un valstiskuma simbols, komunikācijas līdzeklis, integrācijas pamats, kam ir sabiedrību saliedējoša funkcija. LVA veiktās aptaujas dati liecina, ka valodas prasme ir saistīta ar sabiedrības saliedētību.

Sabiedrības saliedētībai svarīgi, lai būtu iespējas iejusties, iepazīties, izprast. Nacionāla valoda tādējādi kļūst par dažādu kopienu saskarsmes valodu.

Norāda uz izaicinājumu: kā risināt situācijas, kad valodas nelietošanai nav nekāda objektīva pamatojuma.

Normunds Dzintars, Latviešu valodas un literatūras skolotāju asociācijas valdes loceklis, norādīja, ka latviešu valoda ir jāapgūst jau no bērnudārza vecuma – tādā veidā ieliekot lingvistiskos pamatus, kas vēlāk palīdzēs mācību procesā. Jautājums par latviešu valodas apguvi jau bērnudārzā būtu jāaktualizē valstiskā līmenī. Par mazākumtautību valodām nebūtu jāsaucas, jo tās nekur nepazūd – tās ir valodas, kurās tiek runāts mājās. Atzīmē, ka latviešu valodu būtu jā māca grupās, nevis visai klasei kopā (kā tas notiek mācot svešvalodu), bet tam būtu nepieciešami finanšu līdzekļi. Ja vidusskolā latviešu valodu neizvēlas apgūt padziļināti, tad **12.klasē latviešu valodas mācību priekšmeta vairs nav, jaunieši vienu mācību gadu neattīsta latviešu valodas prasmes – tas var radīt neprognozējamās sekas, īpaši nonākot augstskolā, tāpēc latviešu valodas mācību priekšmets būtu jā saglabā praktisku nodarbību veidā.**

Māris Baltiņš, Valsts valodas centra direktors, norādīja, ka valsts valodas politika sastāv no tās lietošanas tiesiskā nodrošinājuma, mācībām un mācīšanās, zinātniskās pētniecības. Būtiska loma ir lingvistiskajai attieksmei pret valsts valodu – tiek pieļautas situācijas, kas apšaubā latviešu valodas statusu un tās

lietošanas nepieciešamību. **Būtu nepieciešamas debates Saeimā par latviešu valodas situāciju un izaicinājumiem, tāpat kā katru gadu notiek ārpolitikas debates.**

Jolanta Borīte, kultūras centra “Siguldas devons” direktore, sniedza ieskatu Latvijas valsts simtgades pasākumos, kuros tika izcelta latviešu valoda. Latviešu valodai bija noteicoša loma simtgades pasākumu norisē – tā bija gan kā komunikācijas valoda, gan valoda, kurā norisinājās visas aktivitātes. Latviešu valoda būtu jāakcentē kā vērtība un uz to jāraugās kā uz darbības vārdu (rakstītais, runātais vārds), kas ir attīstības virzītājs.

Diskusijā apspriesto jautājumu apkopojums:

Attālinātā mācību procesa ietekme uz valodu

Attālinātā mācību procesa gaita ļauj runāt par vairākām pozitīvām iezīmēm, ko piedāvā attālinātās mācības, piemēram, tiešsaistē var uzreiz pielietot dažādus resursus, iesaistīt izziņas procesā arī skolēnus. Vienlaikus ir arī negatīvas iezīmes – nav iespējams kontrolēt, cik lielā mērā skolēni seko līdzī mācību norisei. **Būtisks trūkums – pareizrakstības kļūdu palielināšanās.**

Latviešu valodas kvalitāte sabiedriskajos medijos

Diskusijā tika skarts arī jautājums par **latviešu valodas lietošanu sabiedriskajos medijos, īpaši televīzijā. Eksperti norādīja, ka valodas kvalitāte sabiedriskajos medijos ietekmē arī valodas lietojumu sabiedrībā.** Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes pārstāve norādīja, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums nosaka, ka sabiedriskajiem medijiem ir jārūpējas par latviešu valodas kvalitāti. Iespējams, ka šim aspektam būtu jāpievērš uzmanība arī SEPLP, tomēr būtu grūti kontrolēt tiešraižu laikā pausto.

Citu valodu ietekme uz latviešu valodu

Tika skarti jautājumi arī par citu valodu ietekmi uz latviešu valodu, piemēram, skolās tiek aizgūtas angļu valodas pareizrakstības normas katru lietvārdu rakstīt ar lielo burtu. **Tika diskutēts arī par iespējamām novirzēm no latviešu valodas pareizrakstības likumiem, ja tas notiek mākslinieciskos nolūkos. Eksperti norādīja, ka tas ir pieļaujams tikai tādos gadījumos, ja lasītājs vai skatītājs šo nodomu saprot.**

Diskusijas noslēgumā eksperti vienojās, ka būtu aktualizējams jautājums par debašu organizēšanu Saeimā, sadarbojoties Kultūras, Izglītības un zinātnes un Tieslietu ministrijai.